

Motion till riksdagen 2010/11:Sf252

av **Christina Høj Larsen m.fl. (V)**

Rätten till vård

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen ska återkomma med förslag om att asylsökande, personer som undanhåller sig avvsningsbeslut och papperslösa som befinner sig varaktigt i Sverige ska få full hälso- och sjukvård inom ramen för det befintliga hälso- och sjukvårdssystemet och tandvårdssystemet på samma villkor som övriga bosatta i Sverige.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Socialstyrelsen bör ges i uppdrag att sammanställa nödvändig kunskap om sekretesslagens innehåll i fråga om papperslösa som söker sjukvård och sprida denna i form av särskilda utbildningsinsatser för sjukvårdspersonal.

Motivering

Den medicinska etikens mest grundläggande princip är alla människors rätt till vård efter behov. Detta innebär att ekonomisk, social eller juridisk ställning, politisk eller religiös tillhörighet, etnisk bakgrund, kön och liknande faktorer inte får påverka den medicinska professionens handlande.

I dag har endast asylsökande barn rätt till full sjukvård i Sverige. Sjukvård för asylsökande vuxna ges endast för s.k. akuta tillstånd och vård som inte kan anstå. Personer som är papperslösa omfattas inte utöver bestämmelserna om akutvård enligt 4 § hälso- och sjukvårdslagen. Detta innebär att personer som ofta har särskilt stora behov av exempelvis primärvård och psykiatri inte får dessa tillgodosedda. Enligt det förslag som regeringen drev igenom under den föregående mandatperioden är nu denna ordning också befast i lag.

Papperslösas tillgång till vård i Sverige är alltså mycket begränsad. I vissa fall försätts härmed personer i livshotande tillstånd eftersom regelverket inte

Fel! Okänt namn på

möjliggör tidigare behandling. Läkare med stor erfarenhet av vård av papperslösa kan vittna om permanenta skador och men som uppstår p.g.a. den bristande tillgången till vård.

Ett annat mycket stort hinder för att papperslösa ska få tillgång till vård är rädslan för att bli anmäld. På grund av att det är svårt att registrera gömda patienter och att hela betalningsansvaret ligger på patienten själv är första bemötandet i receptionen ofta en hotfull upplevelse för den vårdsökande. Eftersom det blivit känt att sjukvårdspersonal vid flera tillfällen, i strid med gällande sekretesslagstiftning, meddelat polisen eller Migrationsverket att man har en patient hos sig för vilken ett lagakraftvunnet avvisningsbeslut föreligger, väntar många in i det sista med att söka vård. I andra fall tvingas de lämna sjukhuset innan de har blivit bedömda av en läkare.

Ytterligare en problematik som gör att papperslösa ofta undviker att vända sig till sjukvården handlar om kostnaderna. Eftersom staten inte kompenserar landstingen för vård av papperslösa tvingas dessa personer betala vårdkostnaderna själva, även efter det att uppehållstillstånd eventuellt beviljats. Det rör sig ofta om extrema belopp och i flera fall har dessa ärenden gått vidare till Kronofogdemyndigheten för indrivning. Detta förfarande kan upplevas som mycket kränkande för den enskilde, som ofta redan lever under svår psykisk press. Hos flera landsting, bl.a. i Region Skåne och i Jönköpings län, har man mer eller mindre uttryckligt antagit en policy om att efterskänka kostnaderna i sådana fall så att papperslösa ges subventionerad akutsjukvård.

Den lagstiftning som reglerar papperslösas tillgång till vård innebär en särbehandling av vissa patientgrupper och befäster Sveriges ställning som ett av de mest restriktiva länderna i EU vad gäller tillgång till vård för papperslösa personer. Den Brysselbaserade organisationen Picum, som arbetar med att främja papperslösas sociala rättigheter, har jämfört vården för papperslösa i elva EU-länder. Undersökningen visade en delad bottenplacering för Sverige och Österrike.

Sverige har återkommande kritiserats av FN:s särskilda rapportör för rätten till hälsa, Paul Hunt, för brister avseende de internationella konventionerna om mänskliga rättigheter. Huvudpunkten i hans kritik gäller det faktum att asylsökande och papperslösa inte har samma tillgång till vård som andra i Sverige. Det innebär att en grupp som ofta har särskilt stora behov av exempelvis primärvård och psykiatri inte får dessa tillgodosedda. Då han å ena sidan berömmar Sveriges internationella arbete med mänskliga rättigheter och å andra sidan konstaterar att Sverige misslyckats med att på hemmaplan leva upp till detsamma, frestas han att dra slutsatsen att Sverige inte lever som man lär. I sin rapport uppmärksammar han Sveriges regering på att papperslösa är just en sådan utsatt grupp som de mänskliga rättigheterna har skapats för att skydda mot diskriminering.

För att värna allas rätt till vård oavsett legal status och för att understryka den medicinska etikens grundläggande principer vill Vänsterpartiet betona att asylsökande och papperslösa ska omfattas av den allmänna hälso- och sjukvården samt tandvården och alltså inte av någon särlagstiftning. Den ordning som nu är gällande är allvarligt diskriminerande och är ett brott mot de mänskliga rättigheterna och mot Sveriges folkrättsliga åtaganden. Enligt

Fel! Okänt namn på

Vänsterpartiet är det mycket anmärkningsvärt att regeringen behandlar rätten till sjukvård som ett migrationspolitiskt instrument. En lagstiftning som särbehandlar och utestänger vissa grupper är inte förenlig med de mänskliga rättigheterna i fråga om lika värde och icke-diskriminering.

Mot slutet av den föregående mandatperioden tillsatte regeringen en utredning om vård av asylsökande, gömda och papperslösa som ska redovisa sitt uppdrag senast i maj 2011. Det är mycket välkommet att regeringen nu till slut har börjat röra sig i frågan. I direktiven är det dock tydligt att man fortfarande inte har lämnat bakom sig idén om att använda vårderna som ett migrationspolitiskt instrument. Utredningen ska enligt direktiven utifrån migrationspolitiska principer ta fram sina förslag om vilka människor som ska erbjudas vilken vård. Under detta ligger det omänskliga synsättet att utebliven vård får användas som en piska för att få gömda flyktingar att lämna landet. Det är även en stor brist att inte tandvård innefattas i uppdraget.

För att Sverige ska leva upp till sina internationella åtaganden måste asylsökande och papperslösa ges rätt till full sjukvård på samma villkor som alla andra i Sverige, dvs. rätt till behandling även för icke akuta sjukdomstillstånd. Mot denna bakgrund bör regeringen återkomma med förslag om att asylsökande, personer som undanhåller sig avvisningsbeslut samt papperslösa som befinner sig varaktigt i Sverige ska erhålla full hälso- och sjukvård och tandvård inom ramen för det befintliga hälso- och sjukvårdssystemet och tandvårdssystemet och på samma villkor som övriga bosatta i Sverige. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Vidare bör Socialstyrelsen ges i uppdrag att sammanställa nödvändig kunskap om sekretesslagens innehåll i fråga om papperslösa som söker sjukvård och sprida denna i form av särskilda utbildningsinsatser för sjukvårdspersonal. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Stockholm den 14 oktober 2010

Christina Höj Larsen (V)

Ulla Andersson (V)

Rossana Dinamarca (V)

Jacob Johnson (V)

Josefin Brink (V)

Wiwi-Anne Johansson (V)